

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КРИВОРІЗЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет іноземних мов

Кафедра німецької мови та літератури з методикою викладання

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Карпюк В.А.

Протокол № _____

Реєстраційний № _____

___ «___» _____ 2024 р.

___ «___» _____ 2024 р.

**ПРОЦЕС КОНТАМІНАЦІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 10-11 КЛАСІВ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ
МОВИ**

Кваліфікаційна робота студентки
групи НАФ-23м

ступінь вищої освіти «магістр»

спеціальності 014.02 Середня освіта

(Мова і література німецька)

Марченко Інни Андріївни

Керівник: кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри німецької мови та

літератури з методикою викладання

Устінова В. О.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Члени комісії _____

_____

_____

_____

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Марченко Інна Андріївна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ВИСВІТЛЕННЯ КОНТАМІНАЦІЇ ТА ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	7
1.1. Поняття лексичної компетентності.....	7
1.2. Формування лексичних навичок в німецькій мові.....	11
1.3. Визначення поняття контамінації.....	15
1.4. Вплив контамінації на процес вивчення німецької мови.....	19
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2. ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ КОНТАМІНАЦІЇ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ.....	25
2.1. Дидактичні умови використання контамінації як засобу удосконалення лексичної компетентності.....	25
2.2. Методи формування лексичної компетентності через контамінацію.....	29
2.3. Підходи до використання контамінації на уроках німецької мови.....	33
2.4. Розробка вправ та завдань на основі контамінації для учнів 10-11 класів.....	37
Висновки до розділу 2.....	47
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53

ВСТУП

У сучасному світі знання німецької мови вважаються ключовим фактором успішної комунікації та професійного зростання. Особливо важливою є роль лексичної компетентності, яка визначає рівень володіння словниковим запасом мови та здатність використовувати його в різноманітних ситуаціях. У процесі вивчення німецької мови учням старшої школи доводиться зіткнутися з рядом складнощів у формуванні лексичної бази та розвитку мовних навичок.

Однак, впровадження інноваційних методик у навчальний процес є важливою складовою успішного вивчення мови. У цьому контексті, концепція контамінації, яка полягає в змішуванні лексики різних мов, може стати ефективним засобом розвитку лексичної компетентності учнів старшої школи під час вивчення німецької мови.

Серед таких інноваційних методів викладання німецької мови на старшій школі можна відзначити використання контамінації як засобу розвитку лексичної компетентності. Контамінація, як метод, ґрунтується на принципі поєднання мовних одиниць різних мов з метою збагачення лексичного апарату та стимулювання креативного використання мови.

Питанням дослідження контамінації у німецькій мові займалися такі науковці: К. Фрідріх, Буссман Хадумод, Хельмут Глюк, Сіммер Франц, Фредерік, Райшер, О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, С. Ю. Ніколаєва, В. Г. Редько.

Контамінація – це явище, коли в мові відбувається змішування лексичних одиниць різних мов, що може мати як позитивний, так і негативний вплив на процес вивчення іноземної мови. Однак, правильне використання цього явища в навчанні може стати потужним інструментом для поглиблення лексичних знань та навичок учнів.

Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю пошуку ефективних методик та прийомів, спрямованих на підвищення рівня лексичної компетентності учнів старшої школи на уроках німецької мови.

Серед різноманітних підходів до навчання іноземних мов, контамінація, яка полягає у використанні синонімів з різних мов для пояснення нових слів, відкриває широкі можливості для покращення лексичної компетентності учнів.

Мета роботи полягає у дослідженні ефективності використання контамінації як методу для розвитку лексичної компетентності учнів старшої школи під час вивчення німецької мови.

Відповідно до поставленої мети дослідження були сформовані наступні **завдання:**

- проаналізувати наукову літературу та педагогічні дослідження з питань мовного навчання.
- дослідити теоретичні аспекти явища контамінації та її вплив на процес вивчення іноземних мов.
- схарактеризувати методи контамінації як засобу розвитку лексичної компетентності учнів старшої школи на уроках німецької мови.
- визначити переваги та недоліки використання контамінації як методу розвитку лексичної компетентності на уроках німецької мови.

Об'єктом дослідження є лексична компетентність учнів старшої школи в процесі вивчення німецької мови.

Предметом дослідження виступає вплив контамінації як методичного прийому на розвиток лексичної компетентності учнів старшої школи на уроках німецької мови.

Задля досягнення поставленої мети та вирішення задач нами були використані наступні теоретичні **методи дослідження:**

- критичний аналіз наукової літератури, присвяченої проблемі контамінація (вивчення основних теоретичних понять з досліджуваних аспектів), синтез (узагальнення теоретичних відомостей про реалії);
- метод аналізу словникових дефініцій;
- метод суцільної вибірки лексичних одиниць;

- метод узагальнення та систематизації досліджуваного матеріалу й отриманих результатів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що процес контамінації сприяє розвитку лексичної компетентності учнів 10-11 класів, збагачуючи їх словниковий запас та підвищуючи мовну інтуїцію через активне використання лексичних одиниць у контекстах, що поєднують різні мовні елементи.

Наукове дослідження було апробоване у вигляді публікації тез на VII Всеукраїнській студентській науковій конференції «Експериментальні та теоретичні дослідження в контексті сучасної науки» (2024 р.) («Процес контамінації як засіб розвитку лексичної компетентності учнів 10-11 класів на уроках німецької мови»).

Структура роботи: кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи складає 55 сторінки. Список використаних джерел містить 31 позиції.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНЕ ВИСВІТЛЕННЯ КОНТАМІНАЦІЇ ТА ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

1.1. Поняття лексичної компетентності

Вивчення іноземної мови — це завжди складний і тривалий процес, що вимагає більше, ніж просто засвоєння правил читання, базової граматики, фонетичних навичок чи запам'ятовування сталих виразів і фразових дієслів. Той, хто прагне глибоко опанувати іноземну мову, має набути цілий спектр компетентностей, які дозволять впевнено використовувати мову в різних комунікативних ситуаціях, не замислюючись над вибором відповідного слова для конкретного контексту.

У сьогочасній лінгвометодиці цілі, зміст, технології й результати українськомовної освіти переосмислюються через призму загальних і предметних компетентностей. Для активного функціонування мовної особистості, її лексикона, особливе значення має лексична компетентність.

Аналіз наукових праць, присвячених проблемі вивчення лексикології свідчить, що окремі аспекти цієї проблеми розкрито в працях вітчизняних учених (М. Вашуленка, О. Горошкіної, С. Карамана, О. Караман, В. Новосьолової, М. Пентилюк, О. Семенов та ін.) [3, с. 98].

Лексична компетентність охоплює декілька складових. Перш за все, це знання лексичних одиниць (слів, словосполучень, фразеологізмів) та їх значень. Але просто знати слова недостатньо — важливо також розуміти їхні конотації, контекстуальне використання та стилістичні особливості. Наприклад, вміння відрізнити нейтральне слово від розмовного чи офіційного дозволяє адаптувати своє мовлення до конкретної ситуації.

Другою важливою складовою є здатність до мовленнєвої гнучкості, тобто вміння обирати слова залежно від ситуації спілкування, співрозмовника чи теми. Це включає використання синонімів, антонімів,

перифразів тощо для уникнення монотонності або підвищення точності висловлювання.

Третім аспектом є знання граматичних властивостей слів, їхніх словотворчих можливостей та семантичних зв'язків. Наприклад, розуміння того, як створюються нові слова, допомагає ефективніше засвоювати лексику й адаптувати її до потреб мовлення.

У процесі навчання рідної чи іноземної мови лексична компетентність посідає центральне місце. Педагогічні методи, спрямовані на її розвиток, включають не лише механічне запам'ятовування слів, а й активні вправи на побудову висловлювань, аналіз текстів, створення асоціативних карт чи навіть використання цифрових технологій. Наприклад, онлайн-ігри, додатки для вивчення слів або інтерактивні завдання стимулюють засвоєння лексики у природному контексті [9, с. 205].

Крім того, лексична компетентність є важливою для розвитку міжкультурної комунікації. Мова — це не лише засіб спілкування, а й відображення культури. Тому володіння лексикою певної мови дозволяє краще розуміти носіїв цієї культури, їхні традиції, звичаї, світогляд.

Лексична компетентність є фундаментом успішної мовної комунікації, яка забезпечує ефективний обмін інформацією, точність і виразність висловлювань. Розвиток цієї компетентності потребує системного підходу, що включає активну практику, розширення словникового запасу та поглиблене розуміння контекстуального вживання слів. У сучасному світі, де знання мов відкриває доступ до нових можливостей, формування лексичної компетентності є ключовою умовою для особистісного й професійного зростання.

Лексична компетентність є ключовим елементом у формуванні загальної мовної компетентності людини та відіграє важливу роль у здатності до комунікації. Вона визначається як здатність користуватися словниковим запасом у мовленнєвій діяльності та передбачає знання значень лексичних одиниць, їхніх варіантів, а також правил поєднання слів. Це включає

розуміння й активне використання слів та словосполучень у різних мовленнєвих ситуаціях, що є важливим для ефективного спілкування та розуміння мови [13, с. 73].

Лексична компетентність є важливою складовою мовних засобів, що забезпечує цілісність змістовних зв'язків у процесі комунікації. Під терміном "лексична компетентність" розуміють здатність володіти словниковим запасом певної мови, включаючи окремі її сфери чи діалекти, та ефективно використовувати його в різних комунікативних ситуаціях [22, с. 183]. Оволодіння лексичною компетентністю при вивченні іноземної мови має системоутворююче значення, оскільки вона є ключовим компонентом для розвитку навичок говоріння, читання, аудіювання та письма. Лексична компетентність тісно пов'язана з фонетикою та граматиною, оскільки правильне використання лексичних одиниць передбачає знання їх граматичних форм і правильну вимову. В процесі навчання іноземної мови особливу увагу слід приділяти розвитку лексичної компетентності, оскільки на початковому етапі можливе спілкування окремими словами навіть без глибоких знань граматики. Водночас повноцінне спілкування вимагає взаємодії всіх компонентів мовної компетентності, включаючи лексичну, граматичну та фонетичну компетентність.

Однією з основних складових лексичної компетентності є знання значень лексичних одиниць та їх відтінків у залежності від контексту. Для того, щоб учень міг вільно висловлювати свої думки, він має не лише знати слово, а й розуміти його семантику. Це знання включає:

- Денотативне значення – основне значення, яке описує об'єкт або явище реального світу. Наприклад, німецьке слово «*Apfel*» означає «яблуко».
- Коннотації – додаткові відтінки значення, що залежать від стилю, емоційного забарвлення та контексту. Слово «*Apfel*» у деяких випадках може символізувати родючість або здоров'я [11, с. 307].

Дуже важливим є також розуміння полісемії, коли слово має кілька значень, наприклад, слово *Bank* у німецькій мові означає як «лавку», так і

«банк». Таке багатозначне використання слів додає гнучкості до мовленнєвих навичок учня, роблячи його більш компетентним у розрізненні значень та їх доцільного використання.

Важливо зазначити, що лексична компетентність є основою для розвитку інших компонентів комунікативної компетентності, як-от граматична, прагматична та соціокультурна. Адже володіння багатим словниковим запасом і вміння використовувати лексику відповідно до ситуації є невід'ємною частиною ефективної комунікації.

Навички володіння лексикою дозволяють учням розвивати здатність до логічного та послідовного вираження думок, побудови аргументів та розуміння значення висловлювань інших людей. Особливо це важливо у навчальному процесі, де лексична компетентність дає можливість учням не тільки використовувати слова правильно, але й уникати мовних помилок, що сприяє формуванню впевненості у своїх мовленнєвих здібностях [1, с. 175].

Бігич О. Б. український лінгводидакт, приділяє значну увагу формуванню лексичної компетентності учнів старших класів, підкреслюючи важливість цілісного та систематичного підходу. Вона визначає лексичну компетентність як здатність учнів ефективно використовувати лексичний матеріал для реалізації комунікативних потреб. Основні аспекти її підходу включають розширення словникового запасу, підвищення здатності до гнучкого використання лексики та формування вмінь взаємодії на основі ситуаційного контексту [17, с 82].

Основні положення методики Бігич щодо формування лексичної компетентності:

Контекстуальний підхід - дослідниця вважає, що навчання лексики повинно бути максимально наближеним до реальних життєвих ситуацій. Учні мають опановувати лексику в контексті, а не як ізольовані слова. Це дозволяє їм зрозуміти не лише значення слова, але й особливості його використання в різних комунікативних ситуаціях.

Інтерактивні та комунікативні вправи - О.Б. Бігич акцентує на необхідності використання інтерактивних вправ, таких як рольові ігри, групові проекти, дискусії та дебати, які сприяють активному застосуванню лексики. Учні, застосовуючи лексику в ігрових та реальних ситуаціях, не тільки закріплюють нові слова, але й набувають впевненості у їх використанні.

Методичне занурення в тематику - лексичні теми для старшокласників за підходом Бігич мають бути актуальними та відповідати їхнім інтересам і рівню соціальної зрілості. Викладачі повинні підбирати матеріали, що відображають різні сфери життя, актуальні для підлітків, такі як технології, соціальні мережі, кар'єра, що підвищує мотивацію до вивчення мови та засвоєння лексики [17, с. 114].

1.2. Формування лексичних навичок в німецькій мові

Знання слова охоплює розуміння його значення, а також знання його форм і способів вживання. Фонетична форма слова забезпечує його сприйняття на слух, тоді як графічна форма гарантує правильне написання і читання. Ці дві форми є основними аспектами слова.

Слова можуть мати кілька значень і тлумачитися по-різному. Кількість слів із багатозначністю може варіюватися в різних мовах, але ця явище завжди залишається значущим. Учні та студенти не повинні знати всі значення слова, але вивчення найбільш уживаних значень є важливим. Також важливо враховувати асоціації, які викликає слово, та його соціальний підтекст, зокрема конотацію, оскільки це безпосередньо впливає на правильність його вживання [20, с. 53].

На вибір лексики впливає як рівень оволодіння мовою, а й вікові особливості того хто навчається. Звичайно потрібно звертати увагу на особливості різних культур [6, с. 213]. Учні мають отримувати потрібну інформацію і певний вокабуляр, котрий показує досвід мовлення носія мови.

При цьому у дітей, підлітків та дорослих різні проблеми та теми для дискусій, і варто звертати на це увагу особливо в умовах нашого світу, котрий все більше інтернаціоналізується.

Формування лексичних навичок у німецькій мові для учнів старших класів є важливим аспектом мовної освіти, що передбачає комплексний підхід до навчання. Лексичні навички охоплюють не лише запам'ятовування нових слів, а й уміння їх правильно використовувати в різних контекстах. Вчені та дослідники в цій галузі підкреслюють важливість інтеграції різних методів та стратегій для досягнення ефективності навчання.

Використання активних методів навчання, таких як рольові ігри, групові проекти та дискусії, є ключовим фактором у формуванні лексичних навичок. О. Б. Бігич підкреслює, що активне залучення учнів у навчальний процес не лише робить його більш цікавим, а й сприяє глибшому засвоєнню лексичного матеріалу. Наприклад, учні можуть грати ролі в ситуаціях, що імітують реальні життєві обставини, таким чином практикуючи нову лексику. [17, с. 120].

С. Ю. Ніколаєва у своїх дослідженнях підкреслює роль цифрових технологій у формуванні лексичних навичок. Вона рекомендує використовувати онлайн-ресурси, додатки для вивчення мов, інтерактивні платформи, що забезпечують інтерактивний доступ до нової лексики і дозволяють учням практикувати її в режимі реального часу [20, с. 51].

Існує безліч методів навчання, які можуть бути ефективно використані для формування лексичних навичок. Одним із найпоширеніших є метод контекстуалізації, який передбачає вивчення нових слів у рамках речення або ситуації. Цей підхід дозволяє учням бачити, як слово вживається в реальному мовленні, і сприяє кращому запам'ятовуванню.

Групові проекти і рольові ігри також є ефективними інструментами, які дозволяють учням використовувати нову лексику в спілкуванні. Участь у таких активностях розвиває їхні комунікативні навички та підвищує впевненість у використанні мови. Наприклад, учні можуть проводити рольові

ігри, де їм необхідно використовувати нові слова в різних ситуаціях, що імітують реальне життя.

Крім того, сучасні технології, такі як онлайн-курси, мобільні додатки та платформи для вивчення мов, відкривають нові можливості для навчання. Наприклад, програми, що включають ігрові елементи, можуть стимулювати учнів до регулярного повторення та використання нової лексики в ігровій формі [16, с. 18].

Німецька мова має низку специфічних рис, які впливають на процес засвоєння лексичних навичок. По-перше, це складне словотворення, що базується на поєднанні коренів, префіксів і суфіксів. Наприклад, слово *Lebensmittelgeschäft* (продуктовий магазин) складається з трьох елементів: *Leben* (життя), *Mittel* (засоби) і *Geschäft* (магазин). Для успішного засвоєння таких слів необхідно розуміти їхню внутрішню структуру.

По-друге, велике значення має граматичний рід, який визначає використання артиклів і відмінювання прикметників. Наприклад, слово *Tisch* (стіл) має чоловічий рід (*der Tisch*), що впливає на побудову речень.

Також варто зазначити багатозначність слів у німецькій мові. Одне слово може мати кілька значень залежно від контексту. Наприклад, *Bank* може означати як «банк», так і «лавку».

Формування лексичних навичок вимагає активного використання різних методів [10, с. 125]. Серед них:

1. Мнемонічні прийоми. Цей метод допомагає запам'ятовувати нові слова за допомогою асоціацій. Наприклад, слово *Hund* (собака) можна асоціювати з англійським *hound*, що полегшує засвоєння.

2. Контекстуальне навчання. Використання слів у контексті допомагає студентам краще зрозуміти їхнє значення і спосіб вживання. Читання текстів, перегляд відео чи слухання аудіозаписів німецькою мовою сприяють інтеграції нової лексики в активний словниковий запас.

3. Ігрові технології. Сучасні методи, такі як мовні ігри, кросворди або додатки для вивчення слів, стимулюють інтерес до навчання. Наприклад,

у грі *Memory* студенти можуть вивчати німецькі слова, поєднуючи їх із картинками.

4. Словотворчі вправи. Завдання на утворення нових слів із кореня, суфіксів і префіксів допомагають зрозуміти принципи побудови лексики німецької мови. Наприклад, від слова *fahren* (їхати) можна утворити *Fahrer* (водій) і *Fahrkarte* (квиток).

5. Дигітальні технології. Використання онлайн-ресурсів, таких як Duolingo, Quizlet чи Memrise, надає можливість інтерактивного навчання. Такі платформи дозволяють повторювати слова, тренувати вимову та застосовувати лексику в інтерактивних вправах.

Виклики у формуванні лексичних навичок

Серед основних викликів у вивченні лексики німецької мови варто зазначити:

Складність вимови. Німецька мова має специфічні звуки, такі як *ü*, *ö* чи *ß*, які можуть викликати труднощі у студентів. Неправильна вимова може призвести до нерозуміння в комунікації.

1. Полісемія слів. Як і в інших мовах, у німецькій одне слово може мати багато значень. Наприклад, *Schloss* може означати як «замок», так і «замок на дверях».

2. Великий обсяг словникового запасу. Вивчення нових слів вимагає постійного оновлення знань, адже активний словниковий запас мовця повинен відповідати його потребам у спілкуванні [12, с. 337-338].

Формування лексичних навичок у німецькій мові є складним, але надзвичайно цікавим процесом. Завдяки використанню різних методів і технологій студенти можуть не лише збагачувати свій словниковий запас, а й оволодівати мовою на високому рівні. Інтеграція теоретичних знань із практичними завданнями дозволяє зробити навчання ефективним і захоплюючим. Лексичні навички, сформовані у процесі навчання німецької мови, відкривають перед студентами нові можливості для міжкультурної комунікації, професійного розвитку та особистісного зростання.

1.3. Визначення поняття контамінації

Стрімкий науково-технічний прогрес, економічний та культурний розвиток спричинили появу великої кількості нових слів. В основному поповнення та оновлення словникового запасу мови відбувається завдяки утворення нових лексичних одиниць, проте велика частка нових слів з'являється за допомогою різних способів словотвору. Одним із найбільш продуктивніших є контамінація.

Німецька дослідниця К. Фрідріх зазначила, що такі терміни застосовні до німецької мови для опису «забруднених» утворень, такі як, «(Wort-)Kontamination, Port(e)manteau-Wort або Portmanteau-Bildung, Amalgam або Amalgamierung(sform), Wortkreuzung або Kreuzungswort, Wortverschmelzung, Zusammenziehung, (haplogische) Wortzusammenziehung, haplogische (Wort-)Zusammensetzung, Kontraktion, Wortmischung, Wortvermischung, Mischwort, Kofferwort, Kombi-Wort, Wortverschränkung, Klappwort, Kapselwort, Koppelwort, Schachtelwort, Teleskopwort, Tandemwort, Wortgebilde, Kontaminat та Blending» [8, с. 48-50].

Крім цього, явище контамінації досліджували такі науковці як Буссман Хадумод, Хельмут Глюк, Сіммер Франц, Фредерік та Райшер. Зокрема вони виділили два типи контамінантів: з одного боку, такі сполуки, як Mammufant, чиї одиниці не мають спільного звукового ряду і тому просто вставляються одна в одну відповідно до критеріїв вимовності, і такі сполуки, як Lakritzelei або Kurlaub, чиї одиниці мають загальні відповідно до мають послідовності літер. Таким чином розрізняють послідовне та злите скорочення.

Mammu t + Ele fant

La kritz + Kritz elei

Цим способом переважно утворюються нові іменники, рідше дієслова та прикметники.

Вважається, що контамінація — це термін, що походить з латинського слова *contaminare*, що означає "забруднювати" або "змішувати". У лінгвістиці це поняття відноситься до процесу змішування двох або більше мовних елементів, що призводить до створення нових словесних форм або значень. Контамінація може спостерігатися на різних рівнях мови, включаючи фонетичний, лексичний та граматичний, і вона є важливою частиною мовного розвитку та еволюції [5, с. 46].

Контамінація є багатогранним явищем, що охоплює різноманітні мовні явища. Найчастіше її вивчають в контексті:

- Лексичної контамінації - цей вид контамінації виникає, коли два слова або вирази з різних мов або діалектів змішуються, створюючи новий термін або значення. Наприклад, у повсякденній мові часто зустрічаються випадки, коли українські слова запозичуються з англійської, змінюючи своє значення або фонетичну форму.

- Граматичної контамінації - вона відбувається, коли граматичні правила однієї мови впливають на використання в іншій мові. Це може призвести до створення нових конструкцій, які не відповідають традиційним нормам жодної з мов.

- Фонетичної контамінації - цей вид контамінації проявляється у зміні фонетичних характеристик слів внаслідок впливу іншої мови. Наприклад, акцент або вимова слів можуть змінюватися під впливом мови оточення [23, с. 84].

Характерною рисою процесу контамінації є відсутність специфічних словотвірних структур і семантичних моделей. Стосовно цього підходу можна говорити про існування загальної формальної моделі злиття лише примітивних одиниць, визначених зіпсованими словами, створеними цим підходом.

На лексичному рівні контамінація відома як явище, за якого відбувається злиття частин двох і більше слів в одну лексичну коли частини двох або більше слів зливаються в єдину лексичну одиницю, що

супроводжується відповідною зміною плану вираження, тоді як принаймні один елемент зіпсованого нового твору є урізаний у результаті, одночасно включаючи значення оригінального слова та створюючи похідне значення. Морфологічною основою таких слів є злиття морфем з частковим «входженням» однієї в іншу.

При цьому з двох кореневих морфем вихідного матеріалу створюється одна загальна нова коренева морфема. Основою для утворення контамінації служить вільна синтаксична конструкція, стереотипний характер та повторюваність якої є основними каталізаторами її трансформації в цільнооформлену лексему. В основі психологічного механізму конструювання контамінантних слів лежить асоціація понять, які зближуються ще більше завдяки їх фонетичній подібності [29, с. 128].

У контексті навчання німецької мови контамінація служить кільком основним цілям [27, с. 144]:

- Збагачення словникового запасу: учні вчаться створювати нові лексичні одиниці з уже відомих частин слів.
- Розвиток творчого мислення: процес комбінування елементів різних слів стимулює креативність учнів.
- Поглиблене розуміння граматичних і лексичних структур: контамінація дозволяє вивчати, як можна поєднувати різні мовні елементи для утворення нових значень.

Таким чином, варіативність різних проявів контамінації сприяє тому, що в науці існує велика кількість назв цього явища. Спроби строго розмежувати випадки контамінації на логічних і раціоналістичних підставах пов'язані з метамовною діяльністю дослідників-лінгвістів. Основне завдання контамінації полягає в тому, щоб, з одного боку, «спростити», але в той же час посилити найбільш суттєвий зв'язок між вихідними елементами простору, а з іншого боку, з'єднати і звести в оптимальну форму кілька самостійних понять або явищ, які допоможуть повністю зрозуміти суть слова.

Контамінація – це не лише мовний феномен, але й концептуальне явище, яке відображає здатність мови адаптуватися до сучасних викликів і змін у суспільстві. Вона відіграє важливу роль у формуванні культурного та мовного середовища, адже мова як динамічна система постійно змінюється, відображаючи нові реалії, тенденції та інновації [15, с. 176].

Значення контамінації вивчали й українські дослідники, серед яких виділяються роботи І. В. Арнольда, яка наголошувала на універсальності контамінаційного способу словотвору в різних мовах, та О. С. Кубрякової, яка звертала увагу на когнітивні аспекти цього процесу. Зокрема, Кубрякова підкреслювала, що створення контамінованих слів – це прояв мовної економії, коли інформація передається максимально стисло, але водночас зберігає багатство семантичного змісту.

Цікавим є підхід В. В. Наливко, який розглядав контамінацію у контексті міжмовної взаємодії. Він зазначав, що контамінація часто є інструментом у багатомовних спільнотах, дозволяючи поєднувати елементи різних мов у нові форми, що сприяє збагаченню культурного обміну.

Важливо також відзначити погляд зарубіжних дослідників, таких як Х. Глюк, який наголошував на тому, що контамінація сприяє утворенню нових культурних кодів і символів, а також адаптації мовних засобів до глобалізаційних процесів. На думку Ф. Буссмана, контамінація – це не лише мовне, а й соціокультурне явище, яке допомагає мові реагувати на зміни суспільного контексту.

Контамінація широко використовується і в художній літературі, де вона дозволяє створювати неологізми, що підсилюють емоційний вплив на читача. Наприклад, літературні твори українських авторів можуть рясніти такими словами, які відображають прагнення до інноваційного підходу в мові.

У навчальному процесі контамінація може стати ефективним засобом формування творчого мислення учнів. Використовуючи вправи на утворення контамінованих слів, учителі можуть розвивати у студентів здатність до

комбінування мовних елементів, а також підвищувати їхню обізнаність у граматичних і семантичних структурах [14, с. 85].

Таким чином, контамінація є багатогранним феноменом, який об'єднує лінгвістичні, когнітивні та культурні аспекти. Її вивчення сприяє глибшому розумінню мовної системи та механізмів її адаптації до змінних умов комунікації, а також розкриває важливу роль мовного креативу у формуванні сучасної культури.

1.4. Вплив контамінації на процес вивчення німецької мови

Німецька мова відома своєю продуктивністю у створенні нових слів. Завдяки контамінації, лексичний запас постійно збагачується новими одиницями, які є результатом злиття двох або більше слів. Наприклад, такі німецькі неологізми, як *Mammutphant* (Mammut + Elefant) чи *Kurlaub* (Kur + Urlaub), не лише відображають креативність мовців, але й розширюють словниковий запас студентів. У навчальному процесі ці слова допомагають учням краще зрозуміти принципи німецького словотвору, що є важливим для глибокого опанування мови.

Контамінація сприяє розвитку творчого мислення студентів, адже процес розпізнавання й аналізу контамінованих слів вимагає використання асоціативного і логічного підходів. Учні, які працюють із контамінованими словами, отримують можливість краще зрозуміти семантичні й фонетичні зв'язки між словами, а також навчитися використовувати їх у своїй мовній практиці. Такі вправи сприяють формуванню мовленнєвої гнучкості й адаптивності.

Види контамінації, які можуть виникати при вивченні німецької мови:

1. Фонетична контамінація — неправильне вимовляння слів, коли учні використовують звуки рідної мови замість правильних звуків німецької мови.

2. Лексична контамінація — використання слів або виразів, що належать до іншої мови, або переклад слів із рідної мови, що не є точним в контексті німецької мови.

3. Граматична контамінація — порушення граматичних правил, коли структура речення, відмінки або часи вживаються згідно з рідною мовою, а не відповідно до граматики німецької мови.

4. Синтаксична контамінація — неправильний порядок слів, спричинений перекладом з рідної мови або з інших мов, що може призводити до порушення звичних конструкцій у німецькій мові [4, с. 15-17].

Для ефективного використання контамінованих слів у навчанні необхідно застосовувати спеціальні методичні прийоми. Наприклад:

- Аналіз складових частин слова. Учні розбивають контаміноване слово на його компоненти, аналізуючи їх значення та функції.
- Створення власних контамінованих слів. Це сприяє розвитку креативності та закріпленню знань про словотворчі моделі.
- Використання контамінованих слів у текстах. Учні можуть практикуватися у створенні текстів, які включають такі слова, що розвиває їх навички контекстного використання лексики.

Контамінація відображає сучасні тенденції розвитку німецької мови, що робить її важливим елементом для інтеграції у мовне середовище. Розуміння й використання контамінованих слів допомагає студентам не лише краще орієнтуватися у живій мові, а й наблизитися до її культурного контексту, оскільки багато таких слів відображають суспільні реалії та гумор.

Як ми вже зазначали раніше, контамінація – це як мовне явище, що виникає внаслідок змішування різних мовних елементів, має значний вплив на процес вивчення німецької мови. У сучасному світі, де культури та мови постійно взаємодіють, контамінація стає важливим фактором, який формує лексичний запас учнів, їхнє розуміння мови та комунікативні навички. У цьому розділі буде розглянуто, як контамінація впливає на навчальний

процес, які можливості та виклики вона створює, а також роль контамінації у формуванні мовної компетенції учнів.

Контамінація виявляється у різних формах, зокрема через запозичення слів з однієї мови в іншу, що часто спостерігається в німецькій мові, особливо у зв'язку з англійською. Наприклад, терміни з інформаційних технологій, науки, культури та бізнесу активно входять у повсякденний вжиток. Це явище є частиною глобалізації, яка впливає на мовні зміни, створюючи нові мовні конструкції та значення [14, с. 87].

Для учнів, які вивчають німецьку мову, контамінація може слугувати двосічним мечем. З одного боку, вона відкриває можливості для швидшого освоєння нових слів та виразів завдяки знайомим елементам. З іншого боку, надмірна контамінація може призвести до плутанини у використанні мови, особливо якщо учні не мають чіткого уявлення про значення та контекст нових слів.

Контамінація може бути використана як інструмент для розвитку лексичної компетенції учнів. Вчителі можуть інтегрувати явище контамінації в навчальний процес, заохочуючи учнів до критичного осмислення нових слів та виразів [21, с. 37-39]. Це включає в себе:

- Аналіз запозичень - учні можуть досліджувати, як і чому певні слова потрапили до німецької мови, що сприятиме глибшому розумінню їхнього значення та контексту вживання.
- Практика вживання нової лексики - учні можуть брати участь у рольових іграх та інших активностях, де їм потрібно використовувати нові слова у відповідних ситуаціях, що допомагає закріпити знання.
- Створення мовних проєктів - учні можуть працювати над проєктами, що стосуються впливу інших мов на німецьку, що дозволяє їм краще зрозуміти контекст і важливість контамінації.

Попри всі переваги, контамінація може створювати певні труднощі для тих, хто вивчає німецьку як іноземну мову. Нові утворення нерідко є лексично й семантично складними для розуміння, оскільки їхнє значення не

завжди очевидне із контексту. Наприклад, слово *Kofferwort* (Koffer + Wort) вимагає від учня знання обох складових частин, а також розуміння принципів їх поєднання.

Також важливим є правильне пояснення фонетичних та граматичних особливостей контамінованих слів. Викладачі повинні акцентувати увагу на тому, як ці слова вписуються в систему німецької мови, допомагаючи студентам подолати труднощі у їх засвоєнні.

Контамінація є важливим аспектом, який впливає на процес вивчення німецької мови. Вона відкриває нові можливості для розширення словникового запасу, збагачення комунікативних навичок і підвищення мотивації учнів. Проте разом з цими перевагами виникають виклики, пов'язані з непорозумінням значень, втратою мовної чистоти та неоднозначністю у спілкуванні. Вчителі повинні використовувати контамінацію як інструмент для розвитку мовної компетенції учнів, впроваджуючи критичний підхід до вивчення нових слів та їхнього вживання. З правильним підходом контамінація може стати потужним засобом, що сприяє успішному засвоєнню німецької мови.

Контамінація є важливим явищем у вивченні німецької мови, оскільки вона збагачує мовленнєвий досвід учнів, сприяє розвитку когнітивних здібностей та глибшому розумінню лексичних і граматичних особливостей. Водночас для ефективного використання цього явища в навчальному процесі необхідна ретельна методична робота, спрямована на подолання можливих труднощів. У кінцевому підсумку, робота з контамінованими словами може стати цінним інструментом для формування мовної компетенції студентів.

Висновки до першого розділу

У процесі роботи над першим розділом, було всебічно розглянуто поняття контамінації та її зв'язок з лексичною компетентністю. Контамінація виявляється як важливий процес у мовному розвитку, що впливає на формування та трансформацію лексичного запасу мови. Вона відображає динаміку мовних змін, що відбуваються в умовах глобалізації та культурного обміну, а також слугує важливим чинником у процесі навчання іноземним мовам.

Було встановлено, що лексична компетентність, у свою чергу, охоплює знання значень слів, їх форм і вживання в різних контекстах. Формування цієї компетентності є критично важливим для ефективного спілкування та розуміння іноземної мови. Як показано в дослідженні, оволодіння лексикою не обмежується лише запам'ятовуванням окремих слів, але також включає в себе усвідомлення їхнього соціального підтексту, конотацій та варіантів використання.

Одним із ключових аспектів розглянутого матеріалу є те, що контамінація сприяє розширенню словникового запасу учнів, збагаченню їх комунікативних навичок і підвищенню мотивації до вивчення мови. Проте разом із цим контамінація також може створювати певні труднощі, пов'язані з розумінням значень слів, їх вживанням у відповідному контексті та формуванням мовної чистоти.

Загалом, результати аналізу свідчать про те, що усвідомлене використання явища контамінації в процесі навчання може позитивно вплинути на розвиток лексичної компетентності учнів. Важливою є роль вчителя, який має надавати учням необхідні інструменти для критичного осмислення нових слів і виразів, що виникають внаслідок контамінації, а також сприяти формуванню їхньої здатності ефективно використовувати ці елементи у мовному спілкуванні.

У першому розділі було підтверджено важливість контамінації як складового елемента навчання іноземній мові та її вплив на розвиток лексичної компетентності, що створює основу для подальшого вивчення практичних аспектів формування мовних навичок у наступних розділах курсової роботи.

Загалом, результати аналізу свідчать про те, що усвідомлене використання явища контамінації в процесі навчання може позитивно вплинути на розвиток лексичної компетентності учнів. Важливою є роль вчителя, який має надавати учням необхідні інструменти для критичного осмислення нових слів і виразів, що виникають внаслідок контамінації, а також сприяти формуванню їхньої здатності ефективно використовувати ці елементи у мовному спілкуванні. Адже контамінація, хоча і збагачує мову, може також призвести до виникнення плутанини та неточностей у спілкуванні, що підкреслює необхідність обережного підходу до її застосування.

РОЗДІЛ 2

ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ КОНТАМІНАЦІЇ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

2.1. Дидактичні умови використання контамінації як засобу удосконалення лексичної компетентності

Лексична компетентність є однією з основних складових загальної мовної компетенції, що передбачає здатність ефективно використовувати лексичні одиниці в мовленні. Вона охоплює не тільки знання значень слів, а й уміння правильно та варіативно використовувати їх у контекстах. Одним із важливих засобів для розвитку лексичної компетентності учнів старших класів є контамінація — процес змішування елементів різних мовних систем, що допомагає учням не лише збагачувати свій лексичний запас, а й стимулює їх до творчого використання мови.

Для того, щоб контамінація була ефективною у процесі навчання, необхідно створити відповідні дидактичні умови. Це включає застосування певних методів і прийомів, які допомагають не лише засвоювати нові лексичні одиниці, а й стимулювати учнів до активного їхнього використання в мовленні. [24, с. 257-258] Це включає:

- **Систематичність та послідовність** – ефективне використання контамінації вимагає систематичного підходу. Учні повинні регулярно зустрічатися з новими словами і виразами у різних контекстах, що забезпечує поступове закріплення та глибоке засвоєння лексики. Цей підхід дозволяє будувати лексичну базу поступово, від простих понять до більш складних.
- **Контекстуальне** використання лексики є важливим аспектом вивчення іноземної мови. Учні краще запам'ятовують слова і фрази, коли вони використовуються у реальних або наближених до реальних ситуаціях. Контамінація допомагає створити такі ситуації, де учні можуть

використовувати слова з рідної та іноземної мов у відповідних контекстах.

- **Інтерактивні методи навчання**, такі як ігри, групова робота та проекти, сприяють підвищенню мотивації учнів і роблять процес навчання більш захоплюючим. Контамінація може бути інтегрована в ці методи, що дозволяє учням активно використовувати нову лексику.
- Важливо забезпечити **різноманітність завдань і вправ**, щоб уникнути монотонності та підтримувати інтерес учнів до навчання. Контамінація може бути використана у різних видах завдань, від письмових до усних, від індивідуальних до групових.

Один із основних аспектів, що впливає на ефективність використання контамінації в навчальному процесі, — це мотивація учнів. У старших класах учні повинні розуміти, чому вивчення нових слів через контамінацію є важливим і корисним. Потрібно показати, як цей процес сприяє не лише збільшенню словникового запасу, а й розвитку когнітивних і креативних здібностей. Вчителі можуть пояснити учням, як контамінація дозволяє знайти нові способи вираження думок, створювати оригінальні мовні конструкції, що робить мовлення більш виразним та цікавим.

Щоб мотивація була ефективною, потрібно інтегрувати контамінацію в контекст реальних життєвих ситуацій. Це дозволить учням зрозуміти, як контамінація може бути використана для вирішення практичних мовних завдань, наприклад, у бізнесі, медіа чи повсякденному спілкуванні.

Дидактичні умови для використання контамінації мають включати створення мовного середовища, яке спонукає учнів до активного використання нових лексичних одиниць. Це передбачає:

- ✓ **Систематичне введення нових слів через контамінацію.** Учні повинні мати можливість регулярно зустрічати нові поєднання слів у різних

контекстах, щоб вивчити їх не тільки в ізольованому вигляді, а й через активне застосування.

- ✓ **Робота з реальними матеріалами.** Використання автентичних текстів, таких як статті, новини, блоги, реклама, дозволяє учням бачити, як контамінація використовується носіями мови у реальних життєвих ситуаціях.
- ✓ **Активна взаємодія учнів у процесі навчання.** Робота в парах і групах, а також участь у дискусіях дозволяють учням створювати власні мовні конструкції, обговорювати нові слова та фрази, що сприяє розвитку комунікативних навичок і креативності [7, с. 23-25]

Контамінація стимулює учнів до критичного осмислення мовних одиниць і пошуку нових способів їх використання. Це потребує розвитку таких умінь, як аналіз і синтез, а також креативного підходу до створення нових слів і фраз. [9, с. 148]

Для цього важливо: а) використовувати вправи на порівняння різних мовних конструкцій. Наприклад, учні можуть порівнювати традиційні фрази та їхні контаміновані варіанти, аналізуючи, як змінилася структура та зміст; б) залучати учнів до створення власних контамінацій. Наприклад, вони можуть з'єднувати лексичні одиниці з різних тематичних груп для створення нових виразів, що відповідають певним комунікативним потребам.

Для ефективного використання контамінації в навчальному процесі важливо застосовувати різноманітні методи та прийоми, які сприяють активізації учнів і дають їм можливість використовувати нові лексичні одиниці.

Активні ігри є важливим методом для стимулювання творчості учнів та розвитку їх мовних навичок. Однією з таких ігор є "Мовні мікси", коли учні мають поєднати два або більше слів для створення нових мовних одиниць.

Це може бути зроблено за допомогою карток, на яких написані різні слова, що відносяться до певної теми. Наприклад, картки з такими словами, як "екологія" (Umwelt), "інновації" (Innovation), "технології" (Technologie), дають можливість створити нові слова, як "екоінновації" (Ecoinnovation).

Приклад вправи "Створення слів". Учні отримують картки з частинами слів або короткими фразами, які вони повинні об'єднати в нові слова або вирази. Наприклад, комбінація "Digitalisierung" (цифровізація) та "Kommunikation" (комунікація) може призвести до утворення "Digitalkommunikation" (цифрова комунікація).

Метод проектів є ефективним для розвитку креативного мислення учнів, зокрема в контексті використання контамінації. Учні можуть працювати над проектами, де їм потрібно створювати нові слова або вирази для вирішення реальних завдань. Наприклад, вони можуть розробити маркетингову кампанію для нового продукту, використовуючи контамінацію для створення привабливих назв або слоганів.

Приклад вправи "Маркетингова кампанія". Учні повинні створити назву нового продукту або слоган, комбінуючи елементи з різних тематичних категорій. Наприклад, поєднання слів "екологічний" (öko) і "революція" (Revolution) дає можливість створити слово "Екореволюція" (Ökorevolution).

Уроки, побудовані на принципах ситуаційного навчання, допомагають учням застосовувати контамінацію в реальних або близьких до реальних умовах. Наприклад, учням можна запропонувати рольову гру, де вони повинні обговорити тему з використанням нових контамінованих слів.

Приклад вправи "Рольова гра". Учні отримують завдання розіграти ситуацію, де потрібно обговорити проблему, пов'язану з екологією, використовуючи нові слова, створені через контамінацію, наприклад, "еко-ефективність" (Ökoeffizienz).

Використання контамінації на уроках німецької мови є потужним інструментом для удосконалення лексичної компетентності учнів 10-11 класів. Однак для того, щоб цей процес був ефективним, необхідно створити відповідні дидактичні умови. Це включає використання різноманітних методів, таких як активні ігри, проектний метод, ситуаційне навчання, інтерактивні методи та мультимедійні технології. Такий підхід дозволяє не лише збагачувати лексичний запас учнів, а й сприяє розвитку їхніх креативних та комунікативних навичок.

2.2. Методи формування лексичної компетентності через контамінацію

Розвиток лексичної компетентності учнів старших класів у процесі вивчення іноземної мови є важливим аспектом мовної освіти. На нашу думку, одним з ефективних методів досягнення цієї мети є використання контамінації, яка допомагає учням освоювати нові слова, розширювати словниковий запас та розвивати здатність до адаптації мовних знань у різних комунікативних ситуаціях. Контамінація включає процес злиття мовних елементів, завдяки чому учні не лише знайомляться з новою лексикою, а й формують розуміння мовних закономірностей.

Формування лексичної компетентності через контамінацію можна збагатити цікавими прийомами, що сприятимуть розвитку мовленнєвих навичок учнів старших класів. Такі підходи допоможуть урізноманітнити навчальний процес і зробити засвоєння нової лексики більш ефективним.

1. Проектна діяльність з використанням контамінації. Оскільки контамінація зазвичай передбачає створення нових слів або виразів шляхом комбінування елементів різних лексичних одиниць, учні можуть застосовувати цей метод у рамках проектів. Наприклад, проект "Інновації в мовленні" може включати завдання створення нових слів для певної теми, де

учні розробляють і презентують ці слова перед класом. Таке заняття не тільки сприяє розвитку креативності, але й дозволяє учням закріпити нову лексику у контексті різних ситуацій.

2. Міжпредметні зв'язки. Використання контамінації можна інтегрувати з іншими навчальними предметами, зокрема з історією, літературою чи соціологією. Наприклад, учням можна запропонувати створити контаміновані слова на основі важливих подій, які вони вивчають у цих предметах. Це дозволить їм не лише покращити свою лексичну компетентність, але й зрозуміти глибше зміст та значення таких термінів у контексті певної дисципліни.

3. Інтерв'ю та дебати з контамінацією. Проведення інтерв'ю або дебатів, де учні повинні використовувати контаміновану лексику для аргументації своїх позицій, буде ефективним способом практичного використання нових лексичних одиниць. Наприклад, учням можна дати тему для дебатів, яка передбачає застосування сучасних термінів (медіа, політика, екологія тощо), де вони можуть комбінувати слова та фрази, створюючи нові контаміновані вирази для точності та оригінальності своїх аргументів.

4. Візуалізація лексичних одиниць через контамінацію. Використання графічних органайзерів, таких як картки або діаграми для візуалізації контамінованих слів, може допомогти учням візуально сприймати та систематизувати нову лексику. Наприклад, можна створювати "дерева слів", де учні комбінують основні поняття для формування нових термінів або фраз. Таке візуальне навчання підсилює пам'ять та допомагає краще засвоювати складні лексичні структури.

5. Кросворди та вікторини. Інтерактивні вправи у вигляді кросвордів чи вікторин, де учні повинні правильно застосовувати контаміновані слова, сприяють активному вивченню нової лексики в розважальній формі. Наприклад, учням можна запропонувати кросворд, де вони мають заповнити клітинки, використовуючи контаміновані слова, або вікторину на визначення значень таких слів.

6. Флеш-картки для запам'ятовування. Вони можуть бути використані для створення списків контамінованих слів, де учні повинні на основі підказок або асоціацій відгадувати правильне значення. Це дозволяє не лише розвивати лексичну компетентність, а й тренувати пам'ять та увагу.

7. Створення тематичних словників контамінованих слів. Учні можуть створювати власні словники, в яких будуть зібрані слова, утворені через контамінацію. Вони можуть додавати пояснення, приклади вживання цих слів, що дозволить закріпити знання на практиці [2, с. 125-127].

Існує багато методів та прийомів які сприяють формуванню лексичної компетентності через контамінацію. Ми вважаємо, що основними виступають: лексико-семантичні ігри з елементами контамінації, використання автентичних текстів та медіаресурсів, вправи на аналіз і створення контамінованих слів й інтерактивні вправи та рольові ігри з контамінованою лексикою [19, с. 189]. Отже, розглянемо кожен з методів та прийомів.

Лексико-семантичні ігри є одним з ефективних методів формування лексичної компетентності через контамінацію. Вони поєднують елементи різних мов, дозволяючи учням експериментувати з новими лексичними одиницями, запам'ятовувати їхні значення та краще розуміти структуру слів. Ігровий підхід робить процес навчання цікавим і мотивує учнів до вивчення мови в інтерактивному форматі [25, с. 78].

У межах контамінації лексико-семантичні ігри сприяють розвитку мовної інтуїції, допомагаючи учням освоювати нову лексику і запам'ятовувати її через творчі вправи, де вони можуть створювати нові слова на основі знайомих коренів і суфіксів. Наприклад, вправа "Ланцюжок контамінованих слів", мета даної вправи намагатися в швидкому пошуку та об'єднанні різних частин слів, розвиток мовленнєвих здібностей. *Приклад ланцюжка: Auto (автомобіль) → Autofahrt (поїздка на машині) → Fahrticket (квиток на поїздку) → Ticketautomat (автомат для квитків).*

Автентичні матеріали, такі як нові статті, соціальні мережі, відео та пісні, є потужними джерелами для навчання контамінованої лексики. Учні можуть ознайомитися з сучасною мовою, де часто використовуються запозичення або змішані лексичні одиниці [28, с. 307]. Такий підхід дає можливість учням побачити, як контаміновані слова використовуються в природному мовленнєвому середовищі, і мотивує до їхнього активного використання.

Ми вважаємо, що учням в старшій школі необхідно використовувати сучасні прийоми для мотивації вивчення німецької мови. Наприклад, вправа пов'язана з прослуховуванням подкастів або радіопередач з таких сайтів як, Deutschlandfunk, ARD Audiothek чи Deutschlandradio. Таким чином, учні слухають відрізок подкасту, після чого виконують завдання: написати короткий переказ про зміст прослуханого та визначити слова або фрази, що зустрічаються часто, і пояснити їх значення [30, с. 167].

Вправи на аналіз і створення контамінованих слів - цей метод передбачає використання вправ, де учні аналізують або створюють слова, комбінуючи елементи мовних одиниць. Вправи такого типу розвивають аналітичне мислення та поглиблюють розуміння учнями морфологічної структури слів, сприяючи усвідомленню правил побудови нових слів і підвищуючи здатність адаптувати їх до різних ситуацій.

Вправа на створення складних слів, допоможе краще зрозуміти учням такий спосіб утворення слів, як контамінація. Наприклад, Wasser (вода) + Kocher (плита) = Wasserkocher (чайник) або Licht (світло) + schalter (вимикач) = Lichtschalter (вимикач світла).

Інтерактивні вправи і рольові ігри є ефективним способом залучення учнів до активного використання нової лексики. Контаміновані слова можуть легко бути інтегровані у спонтанне мовлення через рольові ігри, де учні зможуть застосувати нові слова, створені шляхом контамінації, в різних ситуаціях, таким чином краще запам'ятовуючи їхнє значення та способи вживання [18, с. 278], наприклад, словниковий диктант. Вчитель дає учням

кілька контамінованих слів (наприклад, створених за допомогою префіксів, суфіксів або поєднання двох слів). Учні мають записати ці слова та спробувати розшифрувати їх значення. Після цього вони повинні створити короткі речення або діалоги, де ці слова використовуються. Frühstückfernsehen (сніданкове телевізійне шоу) — Frühstück (сніданок) + Fernsehen (телебачення) або Verschwörungstheorie (теорія змови) — Verschwörung (змова) + Theorie (теорія).

Таким чином, контамінація є важливим і ефективним методом формування лексичної компетентності, що дозволяє учням не лише освоювати нові слова та вирази, але й розвивати творчі здібності, критичне мислення, а також навички комунікації та адаптації до мовного середовища. Застосування цього методу в навчальному процесі надає можливість створювати навчальні ситуації, які сприяють активному та продуктивному засвоєнню іноземної мови.

2.3. Підходи до використання контамінації на уроках німецької мови

Використання контамінації як мовного явища на уроках німецької мови є важливим інструментом для розвитку лексичної компетентності учнів. Контамінація, або процес змішування двох або більше слів або виразів, що утворюють нове слово чи фразу, часто сприяє покращенню розуміння мови, розвитку креативності та гнучкості мислення учнів.

Контамінація може бути корисним інструментом для збагачення словникового запасу учнів, особливо на початкових етапах вивчення мови. Змішування елементів з рідної та іноземної мов дозволяє учням швидше засвоювати нові слова та вирази. Наприклад, учні можуть використовувати німецькі слова з рідною мовою, що спрощує розуміння значень і швидше формує асоціації між новими та знайомими лексичними одиницями. Це може підвищити мотивацію учнів і полегшити процес навчання, оскільки вони

відчувають себе більш комфортно в новому мовному середовищі, використовуючи знайомі елементи.

Ще одним позитивним аспектом контамінації є її роль у розвитку креативності та мовної гнучкості учнів. Використання нових слів, які виникають через контамінацію, дозволяє учням створювати нестандартні вирази, що відповідають сучасним вимогам комунікації. Це важливо в умовах глобалізації, коли мови постійно взаємодіють і змінюються. Контамінація, як процес, що відображає ці зміни, може бути використана як засіб адаптації мовного навчання до сучасних реалій [26, с. 113].

Попри позитивний ефект, контамінація може мати й негативний вплив на вивчення мови. Вона може спричинити змішування граматичних конструкцій та неадекватне вживання лексичних одиниць, що призводить до виникнення мовних помилок. Наприклад, учні можуть неправильно використовувати німецькі слова, що виникли через вплив рідної мови, або створювати не зовсім коректні фрази, що не відповідають нормам мови. Це може призвести до втрати мовної чистоти і точності, що є важливим аспектом вивчення іноземної мови.

З цієї причини важливо навчати учнів критично ставитися до контамінації та вміти розрізняти, коли її застосування є доцільним, а коли вона може призвести до мовних неточностей. Для цього важливо використовувати різноманітні методи та підходи на уроках німецької мови [15, с. 143].

Підходи до використання контамінації на уроках німецької мови:

1. Інтеграція контамінації у контекст комунікативного навчання. На уроках німецької мови важливо враховувати, що мова — це не лише набір слів, а й засіб комунікації. Контамінація може бути використана для створення ситуацій, у яких учні повинні застосовувати мову в контексті реального спілкування. Вчитель може організувати рольові ігри, дискусії та дебати, де учні використовуватимуть контамінацію як елемент творчого

вираження думок. Водночас необхідно допомогти учням зрозуміти, коли така мовна практика є прийнятною, а коли вона може викликати непорозуміння.

2. Використання контамінації як інструмент для розвитку лексичної гнучкості. На уроках німецької мови контамінація може служити для розвитку гнучкості у використанні лексики. Вчитель може пропонувати учням завдання, де вони повинні створювати нові слова чи фрази на основі змішування елементів двох мов. Це дозволяє студентам не тільки освоювати нові слова, але й практикувати їх використання в різноманітних ситуаціях.

3. Оцінка контамінації через контекст. Важливим є навчити учнів оцінювати контамінацію через контекст. Вчитель має проводити аналіз конкретних прикладів контамінації і пояснювати, чому деякі з них є доречними, а інші — ні. Це дозволяє учням краще розуміти, коли можна застосовувати контамінацію, а коли слід уникати її.

4. Критичний підхід до контамінації. Використання контамінації на уроках німецької мови повинно супроводжуватися критичним підходом до її застосування. Вчитель має надавати учням інструменти для аналізу мовних помилок, що виникають внаслідок контамінації, та допомагати їм усвідомити важливість чистоти мовлення. Наприклад, можна організувати вправи на порівняння правильної та неправильної лексики, щоб учні могли самостійно визначати помилки та виправляти їх.

Першим кроком у впровадженні контамінації на уроках німецької мови є чітке пояснення цього процесу учням. Учитель може представити кілька прикладів контамінації з повсякденного життя, що дозволить учням краще зрозуміти цей процес на практиці. Наприклад, на уроці можна показати помилки, коли слова з різних мов або фрази з різних контекстів змішуються, утворюючи нові, але неправильні вирази. Наприклад, поєднання фрази „aus dem Weg gehen“ (уникати) і „in den Weg gehen“ (стати на шляху) може дати фразу „aus dem Weg gehen, um in den Weg zu kommen“ (використовувати неправильну конструкцію, що поєднує дві різні фрази) [31, с. 327].

Це дозволяє учням усвідомити, як працюють лексичні одиниці в мовному просторі, і як можна помилково поєднувати їх у власному мовленні. Після пояснення цього явища учитель може перейти до вправ, які сприятимуть розвитку навичок правильного використання контамінації.

Один з основних підходів до використання контамінації в навчальному процесі — це збагачення словникового запасу учнів. Контамінація дозволяє ефективно вивчати нові слова та фрази через поєднання вже знайомих лексичних одиниць. Такий підхід сприяє не лише запам'ятовуванню слів, але й кращому засвоєнню їх значень і функцій у мовленні.

Наприклад: Учням можна запропонувати поєднати два слова для створення нового, таких як: "Frühstück" (сніданок) + "Mittagessen" (обід) = "Frühmittagessen" — позначення сніданку, що має ознаки обіду або пізнього сніданку. "Autofahren" (водіння автомобіля) + "Spaß" (задоволення) = "Autofahrenspaß" — задоволення від водіння автомобіля [9, с. 207].

Цей метод сприяє не тільки кращому запам'ятовуванню нових слів, але й допомагає учням глибше зрозуміти логіку утворення нових лексичних одиниць у німецькій мові.

Контамінація також може використовуватися для розвитку граматичних навичок учнів. Наприклад, учням можна запропонувати створювати нові словосполучення або фрази, комбінуючи слова з різних частин мови (іменники, дієслова, прикметники). Це допомагає учням краще розуміти структуру мови та застосовувати граматичні правила на практиці [23, с. 84]. Також, поєднання дієслів з іменниками чи прикметниками дає можливість учням краще зрозуміти, як відбувається утворення складених слів або фраз.

"Lesen" (читати) + "Buch" (книга) = "Lesebuch" (книга для читання)

"Schreiben" (писати) + "Tisch" (стіл) = "Schreibtisch" (письмовий стіл)

Також потрібно звернути увагу, що контамінація сприяє розвитку мовної чутливості учнів, оскільки вони починають краще усвідомлювати структуру та функцію слів у мові. Важливою частиною навчального процесу є вправи на створення нових лексичних одиниць, коли учням пропонується

комбінувати знайомі частини слів для створення нового значення. Цей процес дозволяє учням відчувати й оцінювати зміст і значення слів, що є важливим аспектом розвитку мовної чутливості.

У процесі навчання контамінації важливо також враховувати помилки, що виникають при її застосуванні. Для цього учителі можуть організовувати вправи з аналізу помилок контамінації в текстах або в усному мовленні учнів. Це дозволяє учням розпізнавати типові помилки і коригувати їх, а також покращувати навички правильного використання лексики.

Аналіз фразеологізмів або ідіом, у яких контамінація призвела до зміни значення, також є важливим інструментом для підвищення мовної грамотності учнів. Завдяки цьому учні краще розуміють, як правильно використовувати мовні одиниці в контексті та уникати помилок.

Отже, використання контамінації на уроках німецької мови є потужним інструментом для розвитку лексичної та граматичної компетентності учнів. Поєднуючи знайомі лексичні одиниці, учні не лише збільшують свій словниковий запас, але й покращують розуміння структури мови, сприяючи розвитку творчих і комунікативних навичок. Застосування контамінації на уроках дозволяє урізноманітнити навчальний процес, зробити його більш цікавим та ефективним, а також створює сприятливі умови для кращого засвоєння нової лексики та граматики.

2.4. Розробка вправ та завдань на основі контамінації для учнів 10-11 класів

У сучасній методиці викладання іноземних мов важливим є пошук ефективних підходів до навчання, які сприяють глибокому засвоєнню мови та розвитку комунікативних навичок учнів. Одним із таких підходів є використання контамінації – методу, що передбачає свідоме змішування елементів різних мовних систем для полегшення вивчення іноземної мови.

Контамінація широко використовується в мовах для створення інноваційних, часто неформальних термінів, які швидко набувають популярності завдяки своїй здатності ефективно передавати нові концепти або явища. Прикладом таких слів є *brunch* (*breakfast + lunch*), *smog* (*smoke + fog*), *motel* (*motor + hotel*).

Для учнів старших класів контамінація є важливим інструментом, який допомагає розвивати лексичну компетентність, розширювати словниковий запас і створювати зв'язки між різними аспектами мови. Уроки, орієнтовані на контамінацію, дозволяють учням не тільки поглибити знання про лексичні одиниці, а й активно використовувати мовні засоби для вираження складних ідей у творчих завданнях.

Контамінація дозволяє учням 10-11 класів, які знаходяться на порозі вступу до вищих навчальних закладів або виходу на ринок праці, більш ефективно освоювати лексичні, граматичні та фонетичні особливості німецької мови. Використання контамінації на уроках дозволяє створювати умови для активного застосування мови в різних комунікативних ситуаціях, стимулюючи креативне мислення та підвищуючи мотивацію учнів.

Завдяки контамінації учні вчаться поєднувати різні мовні елементи для створення нових слів, що відповідають сучасним реаліям. Такий підхід активно сприяє розвитку креативного мислення, стимулює інтерес до мовних інновацій, а також дозволяє краще зрозуміти сучасну мовну ситуацію в межах лексичних, граматичних та семантичних процесів. Вивчення контамінації на уроках іноземної мови також має велике значення, адже допомагає глибше осмислити процеси зміни і розвитку мови в глобалізованому світі.

Важливу роль контамінація відіграє також у процесі навчання лексичних навичок. Завдяки вправам, орієнтованим на контамінацію, учні можуть не лише засвоювати нові слова, а й розвивати здатність до створення власних лексичних одиниць, що є важливим аспектом мовного розвитку. Крім того, це дозволяє учням краще розуміти, як мова змінюється і адаптується до

потреб сучасного світу, і як можна застосовувати ці зміни для ефективної комунікації.

Застосування контамінації на уроках іноземної мови має особливе значення в старших класах, коли учні вже мають певний рівень володіння мовою і здатні не тільки засвоювати нові терміни, але й активно використовувати їх у мовленні. Це дозволяє не лише покращити знання лексики, а й підвищити рівень творчої активності учнів, оскільки вони самі можуть генерувати нові слова, використовуючи наявний лексичний ресурс.

У цьому розділі розглядаються різноманітні вправи та завдання, спрямовані на розвиток лексичної компетентності учнів через контамінацію. Завдяки цим завданням учні матимуть змогу не тільки вивчати нові слова, а й освоювати методи їхнього створення, використовувати їх у контексті реального життя, а також розвивати креативність у мовленні. Вправи сприятимуть глибшому розумінню лексичних процесів, покращать здатність до комунікації та сприятимуть розвитку навичок використання мови на більш високому рівні.

Вправа 1. Die Bildung neuer Wörter durch Kontamination (Створення нових слів через контамінацію)

Мета: Заохотити учнів до креативного підходу при поєднанні слів, щоб створювати нові терміни.

Завдання: Пояснити учням, що таке контамінація, на прикладах: das Brunch (das Frühstück + das Mittagessen), das Motel (der Motor + das Hotel), der Smog (der Smoke + der Fog).

Роздати учням список з двох колонок. В одній колонці — основні слова, в іншій — відповідні партерні слова для контамінації.

Завдання: створіть нові слова, комбінуючи терміни з обох колонок.

Основне слово	Допоміжні слова
das Foto	die Post

das Smart	das Graph
die E-Mail	das Log
das Web	das Phone

Наприклад, такі нові слова:

das Fotopost (Foto + Post – фотографія, надіслана поштою).

das Smartphone (Smart + Phone – розумний телефон).

das Fotolog (Foto + Log – журнал із фото).

das Webphone (Web + Phone – інтернет-телефон).

**Вправа 2. Das Ausfüllen von Lücken durch Wortverschmelzung
(Заповнення пропусків з контамінацією)**

Мета: вивчити, як контамінація може змінювати значення слова чи виразу в контексті.

Завдання: заповнити пропуски словами, що утворюються шляхом контамінації. Поясніть значення кожного з нових слів.

- Die _____ (Wahrheit + Meinung) des Lehrers war sehr hilfreich.
- Das Projekt hat eine _____ (Kombination + Herausforderung) für das Team dargestellt.
- Diese Methode hat eine hohe _____ (Effizienz + Produktivität).
- Wir müssen eine _____ (Verständnis + Lösung) finden, bevor wir weitermachen.
- Der Vortrag war eine _____ (Mischung + Perspektive) von Theorie und Praxis.

**Вправа 3. Das Auffinden und Korrigieren von Kontaminationen
(Пошук і виправлення контамінацій)**

Мета: навчити учнів виявляти і виправляти помилки, пов'язані з контамінацією в реченнях.

Завдання: виправити кожне речення, пояснивши, які саме слова були контаміновані і чому вони є помилковими.

1) Wir müssen die Zeit sehr effizient einteilen, um die Produktivität zu steigern. (Контамінація: "einsetzen" + "optimieren")

2) Sie haben eine interessante Besprechung der Themen geführt. (Контамінація: "Diskussion" + "Sitzung")

3) Diese Entscheidung hat große Konsequenzen für die zukünftigen Entwicklungen. (Контамінація: "Folgen" + "Auswirkungen")

Пояснення: ця вправа допомагає учням навчитися виявляти, коли два слова зливаються, створюючи граматичні помилки, а також як правильно відокремлювати їх, щоб речення виглядали природно.

Вправа 4. Synonyme und Antonyme (Пошук синонімів та антонімів)

Учні мають знайти синоніми та антоніми до поданих слів, що допомагає розширити їхній словниковий запас.

Приклад слів:

groß (synonym: riesig, antonym: klein)

schnell (synonym: rasch, antonym: langsam)

glücklich (synonym: froh, antonym: traurig)

schön (synonym: hübsch, antonym: hässlich)

Вправа 5. Das Auffinden und Korrigieren von Kontaminationen in einem Text (Пошук і виправлення контамінацій у тексті)

Завдання: Прочитайте наступний текст та виправте помилки, що виникають через контамінації.

Der Lehrer hat uns erklärt, wie wir die Aufgabe lösen können, aber wir müssen sie noch vollständig untersuchen. Wir haben uns über das Thema schon einige Male besprochen, aber jetzt ist es wichtig, dass wir es richtig analysieren. Ich kann die Informationen nur dann korrekt erklären, wenn wir alle Punkte

überprüft haben. Wir sollten auch über die Vorschläge nachdenken und sie dann analysieren.

Пояснення виправлення:

"besprochen und analysiert" → "besprechen und analysieren" (переплутано часи і дієслова).

"erklären und analysieren" → "erklären und überprüfen" (поєднання двох слів не є логічним в контексті).

Вправа 6. Erstellung von kontaminierten Wörtern(Створення контамінованих слів).

Мета: Створити нові слова, комбінуючи частини двох слів.

Завдання:

1. Дайте учням два слова, наприклад, «Hand» (рука) і «Schuh» (черевик).
2. Завдання учнів — з'єднати частини цих слів і створити нове слово (наприклад, «Handschuh» — рукавичка).
3. Повторіть вправу з іншими парами слів: «Auto» і «Bahn», «Flug» і «Zeug», «Wasser» і «Kochen».

Приклад:

- «Hand» + «Schuh» = «Handschuh»
- «Auto» + «Bahn» = «Autobahn»
- «Wasser» + «Kochen» = «Wasserkoche»

Вправа 7. Mündliche Bildung von kontaminierten Phrasen(Усне складання контамінованих фраз).

Мета: Створити комбінації з двох фраз, що мають протилежні або комплементарні значення.

Завдання:

1. Дайте учням дві різні фрази, наприклад, «mit den Hunden spazieren gehen» (гуляти з собаками) і «Fahrrad fahren» (їздити на велосипеді).

2. Попросіть учнів комбінувати ці фрази, утворюючи нові: «mit dem Fahrrad spazieren gehen» або «mit den Hunden fahren».

Приклад:

- «mit dem Fahrrad spazieren gehen» — нове значення: прогулянка на велосипеді.
- «Fahrrad fahren» і «Reiten» — «Radreiten» (поєднання їзди на велосипеді та верхової їзди).

Вправа 8. Erkennen kontaminierter Wörter in Texten (Розпізнавання контамінованих слів у текстах).

Мета: Підвищити здатність учнів ідентифікувати контамінацію в реальному контексті.

Завдання:

1. Підготуйте текст, у якому є кілька контамінованих слів.
2. Попросіть учнів знайти ці слова та пояснити, з яких двох слів вони були утворені.

Приклад тексту:

«Die Tauschbörse war voll von jungen Leute, die die neuesten Tech-Spielzeuge wollten. Die Leute tauschten eifrig und die Atmosphäre war unglaublich aufregend.» — Тут слово «Tech-Spielzeuge» можна трактувати як контамінацію «Technologie» і «Spielzeug».

Вправа 9. "Kontaminations-Kaleidoskop" ("Контамінаційний калейдоскоп").

Мета: Розвиток креативності учнів і навичок створення нових слів на основі контамінації.

Завдання: Учитель надає учням декілька словосполучень або слів, які можна поєднати для створення нових контамінованих виразів. Учні повинні створити як мінімум 5 нових слів або фраз, пояснивши їх значення та можливе застосування.

Приклад:

1. Internet + Chat = **Chatnet** (мережа для чатів)
2. Werbung + Information = **Infowerbung** (реклама, яка одночасно інформує)
3. Computer + Arbeitsplatz = **Computerplatz** (робоче місце, оснащене комп'ютером)

Учні повинні:

- Створити 5 нових контамінованих слів.
- Пояснити значення кожного з них.
- Обговорити, як ці слова можуть бути використані у реальному житті.

Вправа 10. Kontaminierter Dialog(Контамінаційний діалог).

Мета: Розвиток комунікативних навичок через використання контамінацій.

Завдання: Учні працюють у парах і створюють діалоги, в яких одні з учасників використовують контамінації, а інші виправляють їх. Завдання полягає в тому, щоб створити реалістичні ситуації, де можна використовувати контамінації в повсякденному спілкуванні.

Приклад діалогу:

• Учень 1: „Hast du das neue Video auf YouTube gesehen? Es war echt cool! Die Werbung war aber ziemlich schlecht.“

• Учень 2: „Ja, aber я би сказав „Werbung war nicht so gut“ замість „schlecht“. І ось ще, тобі треба було сказати „Video“ замість „Film“. Це не контамінація.“

Учні повинні:

- Вигадати діалоги, у яких буде присутня контамінація.
- Під час діалогу виправляти помилки співрозмовника.
- Обговорити, чому контамінації можуть бути неприпустимими або, навпаки, вигідними.

Розробка вправ та завдань на основі контамінації є важливою з кількох причин. По-перше, цей підхід сприяє розвитку творчого мислення учнів. Контамінація вимагає від учнів не лише знання слів і фраз, але й уміння комбінувати їх в нові мовні одиниці, що допомагає розвивати креативність. Учні змушені шукати нові зв'язки між словами, що дозволяє їм по-новому дивитися на мову, створюючи оригінальні і нестандартні конструкції.

По-друге, завдання на основі контамінації допомагають учням глибше зрозуміти структуру мови. Контамінація стимулює їх до усвідомленого використання граматичних та лексичних правил, що важливо для покращення мовної чутливості. При цьому учні не лише запам'ятовують нову лексику, а й розуміють, як можна ефективно комбінувати її в різних мовних ситуаціях. Це, в свою чергу, підвищує рівень комунікативної компетентності учнів, оскільки вони здатні адекватно реагувати на нові мовні ситуації.

По-третє, завдання на основі контамінації сприяють розвитку критичного мислення. У процесі виконання таких завдань учні аналізують мову, розвивають здатність до порівняння і синтезу, що є важливими когнітивними навичками. Вони повинні не тільки комбінувати лексичні одиниці, але й оцінювати, чи є створена конструкція правильним і доцільним виразом у певному контексті. Це допомагає учням навчитися гнучко адаптувати свої мовні навички до реальних комунікативних ситуацій.

Інтерактивні методи навчання, зокрема використання ігор, ситуаційних діалогів та групових вправ, є важливими при розробці завдань на основі контамінації для старшокласників. Ці методи стимулюють учнів до активної участі у навчальному процесі, створюючи атмосферу зацікавленості та мотивації. Ігри та вправи, які включають контамінацію, дозволяють учням не тільки вдосконалювати свої лексичні навички, а й покращувати вміння працювати в команді, розвивати навички спілкування та співпраці.

Одним із прикладів вправ, що можна використати для учнів 10-11 класів, є завдання на створення нових слів або фраз шляхом комбінування

частин різних виразів, які вже є знайомими учням. Це може бути поєднання двох чи більше слів або фраз, що мають спільний контекст. Наприклад, завдання може полягати в тому, щоб з'єднати два вирази, які описують однакову ситуацію, створивши новий комунікативний блок. Така вправа не тільки покращує знання лексики, а й сприяє розвитку інтерпретаційних навичок учнів, оскільки вони повинні усвідомити, як нові словосполучення можуть бути використані у різних ситуаціях.

Завдання на основі контамінації можуть також включати аналіз текстів, де учні повинні знайти і виправити приклади невдалих комбінацій лексичних одиниць, що допомагає їм краще усвідомити лексичні та граматичні помилки, а також навчитися правильно комбінувати слова.

Отже, розробка вправ та завдань на основі контамінації для учнів 10-11 класів є важливим етапом у формуванні їхньої лексичної компетентності та загальної іншомовної комунікативної здатності. Такий підхід не тільки покращує знання лексики, але й сприяє розвитку когнітивних, креативних і комунікативних навичок, що є необхідними для успішного володіння іноземною мовою в сучасному світі.

Висновки до другого розділу

У процесі роботи над другим розділом було виявлено, що підходи до використання контамінації на уроках німецької мови є важливим інструментом у процесі навчання, що сприяє не лише збагаченню лексичного запасу учнів, але й розвитку їхніх мовних та когнітивних здібностей. Контамінація, як процес комбінування частин різних слів або фраз для утворення нових лексичних одиниць, не лише полегшує вивчення іноземної мови, але й стимулює творче мислення, розвиває навички комбінування мовних елементів та підвищує здатність до інтуїтивного використання мови в різних контекстах.

В процесі дослідження роботи, з'ясовано, що важливим аспектом використання контамінації є її здатність сприяти поглибленому розумінню граматичних та лексичних структур мови. Приділення уваги цим структурним елементам дає учням можливість краще усвідомлювати, як будуються нові слова та фрази, а також засвоювати мовні закономірності. Це не тільки збагачує словниковий запас, але й допомагає учням органічно використовувати нові лексичні одиниці в різних мовних ситуаціях, тим самим підвищуючи рівень їх комунікативної компетенції.

Виявлено, що застосування контамінації через різноманітні методи та форми роботи, такі як інтерактивні ігри, вправи на творче поєднання слів та аналіз текстів, дозволяє учням активно залучатися до навчального процесу. Цей підхід не лише робить уроки більш цікавими та динамічними, але й сприяє розвитку критичного мислення та креативності. Залучення учнів до створення нових слів через комбінування відомих лексичних одиниць допомагає розвивати у них не тільки мовні навички, але й здатність до інтерпретації та гнучкості у мовленні.

Було встановлено, що використання контамінації як інструменту для покращення комунікативних навичок є важливим елементом у розвитку лексичної компетентності. Навчання за допомогою цього методу допомагає

учням не лише краще засвоювати іноземну мову, але й адаптуватися до реальних мовних ситуацій, що потребують креативних рішень. Зокрема, контамінація сприяє розвитку мовної чутливості та гнучкості, що є надзвичайно важливим для успішного володіння іноземною мовою.

Вияснили, що контамінація є ефективним і потужним інструментом у навчанні німецької мови. Вона не лише сприяє збагаченню лексичного запасу учнів, але й формує важливі когнітивні й мовленнєві навички, допомагаючи учням краще орієнтуватися у мовній системі і ефективно використовувати її в реальних комунікативних ситуаціях. Враховуючи ці переваги, важливо продовжувати активно використовувати контамінацію в навчальному процесі, адаптуючи її під різні етапи навчання та мовленнєві потреби учнів, що дозволить забезпечити комплексний підхід до розвитку їхніх мовних компетенцій.

Вивчення мови через контамінацію дозволяє учням не лише розширювати словниковий запас, а й активно працювати над формуванням здатності до мовного креативу. Цей процес підвищує рівень мовної адаптації та забезпечує можливість створення нових слів у межах граматичних та лексичних норм мови, що є важливим для формування комунікативної компетенції.

Також, контамінація сприяє розвитку у учнів здатності до аналізу мовних структур, оскільки вони повинні звертати увагу на елементи слів, їх комбінацію та зміни значення в процесі утворення нових лексичних одиниць. Такий підхід допомагає не тільки краще засвоювати лексичні одиниці, а й вдосконалювати навички синтаксичного і морфологічного аналізу.

Ще одним значущим аспектом є використання контамінації в контексті міжкультурного навчання. Враховуючи глобалізацію та мовні зміни, контамінація стає мостом між різними мовами і культурами, дозволяючи учням краще розуміти не лише механізми мовного розвитку, а й культурні особливості, які впливають на мовлення. Такі аспекти формують у школярів

не лише лексичну, а й культурну компетентність, що є важливою складовою сучасної освіти.

Отже, вивчення контамінації через різноманітні методи — це не лише корисний інструмент для збагачення лексичного запасу, але й потужний спосіб формування когнітивних навичок, таких як критичне мислення, креативність та гнучкість у мовному вираженні. Адаптація цього методу до реальних умов навчання, з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, забезпечить значне покращення результатів навчання та розвитку мовних компетенцій учнів старших класів.

ВИСНОВКИ

У результаті аналізу літератури та теоретичних досліджень встановлено, що лексична компетентність є важливою складовою іншомовної комунікативної компетентності. Формування цієї компетентності через розвиток лексичних навичок є основою для успішної комунікації іноземною мовою. Визначено, що активне володіння лексикою дозволяє учням краще виражати свої думки, формувати точні і виразні повідомлення, а також адаптуватися до різних комунікативних ситуацій.

Визначено, що контамінація — це процес поєднання мовних одиниць з різних мовних систем, що може сприяти або ускладнювати процес вивчення мови. Контамінація позитивно впливає на розвиток лексичних навичок, оскільки стимулює учнів до активного використання слів в різноманітних контекстах, формуючи стійкі асоціативні зв'язки між лексичними одиницями. Водночас вона може бути джерелом помилок, якщо не контролюється належним чином.

Виявлено, що контамінація, як процес взаємодії елементів різних мовних систем, є важливим інструментом для розвитку лексичної компетентності учнів. Вона допомагає формувати асоціативні зв'язки між словами, підвищує здатність учнів до усвідомленого використання лексики, стимулює творчий підхід до вивчення мови. Однак важливо контролювати цей процес, оскільки неконтрольована контамінація може призвести до мовних помилок.

У розділі, присвяченому методам формування лексичної компетентності через контамінацію, було виявлено, що використання цього процесу на уроках німецької мови має велике значення для розвитку когнітивних та мовних здібностей учнів. Вправа на контамінацію допомагають учням запам'ятовувати нову лексику, орієнтуватися в її значеннях, а також швидко адаптуватися до нових мовних ситуацій. Удосконалення методичних підходів

і формування завдань на основі контамінації сприяють поглибленому засвоєнню лексичних одиниць.

Розроблені вправи та завдання на основі контамінації, спрямовані на учнів 10-11 класів, мають великий потенціал для покращення їхніх мовних навичок. Враховуючи психологічні особливості старшокласників, важливо застосовувати інтерактивні методи навчання, зокрема, гру, аналіз текстів і ситуаційного діалогу, щоб стимулювати вивчення лексики та вдосконалення мовленнєвої компетентності. Приділяючи увагу контамінації, можна ефективно поєднати граматичні та лексичні навички, що забезпечить учнів необхідними знаннями та вміннями для активного використання німецької мови в різноманітних контекстах.

У дослідженні також було зазначено, що контамінація, як специфічний процес комбінування мовних одиниць, є не лише інструментом для збагачення словникового запасу, але й важливим методом для розвитку мовної чутливості. Завдяки контамінації учні набувають більш глибокого розуміння мовних структур та здатності до їх комбінування в реальних комунікативних ситуаціях. Однак для ефективного використання контамінації важливо враховувати можливі ризики, такі як виникнення мовних помилок, що можуть виникнути через неконтрольоване поєднання елементів з різних мовних систем.

Згідно з дослідженням, ефективне застосування контамінації у навчальному процесі на уроках німецької мови є потужним інструментом для розвитку мовної та когнітивної компетентності учнів. Створення завдань, спрямованих на контамінацію, здатне стимулювати учнів до активного мовного самовираження, покращувати їх здатність до швидкої адаптації до нових мовних ситуацій, а також сприяти розвитку критичного мислення та інтерпретаційних навичок. Це важливий елемент для розвитку у старшокласників здатності до творчого підходу в мовному вираженні та підвищення їхньої комунікативної впевненості.

Зазначено також, що інтерактивні методи навчання, зокрема використання ігор, ситуаційних діалогів та інтерактивних платформ, є важливими для успішного освоєння контамінації учнями старших класів. Вони дозволяють не лише поглиблювати знання з лексики та граматики, але й формувати соціальні та когнітивні навички, що необхідні для ефективного використання іноземної мови в реальних життєвих ситуаціях.

Подальші дослідження повинні зосередитися на вивченні впливу контамінації на інші аспекти мовленнєвої діяльності, такі як граматична компетентність, інтонаційна виразність і фонетичні навички. Оскільки новітні технології навчання постійно змінюють підходи до освітнього процесу, інтеграція контамінації в електронні платформи та мобільні додатки може стати важливим інструментом для підвищення мотивації учнів, а також для забезпечення більш доступного і гнучкого навчання.

Таким чином, застосування контамінації як методу навчання має потенціал не тільки для збагачення лексичного запасу учнів, а й для розвитку комплексних когнітивних і комунікативних навичок, що сприятиме їхній мовленнєвій гнучкості, здатності до креативного мислення та успішному володінню іншомовною комунікацією в різних соціальних контекстах.

Подальше вивчення контамінації в контексті вивчення іноземних мов повинно включати дослідження її впливу на інші аспекти мовленнєвої діяльності, такі як граматична компетентність, фонетичні навички, а також на розвиток когнітивних процесів учнів. Застосування новітніх технологій у навчанні та інтеграція контамінації в електронні платформи може сприяти ще більшій мотивації учнів до вивчення німецької мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бодрова О. В. Методика формування лексичної компетентності майбутніх фахівців в умовах професійної мовної комунікації. Херсон, 2019. С. 172–176.
2. Бондаренко В. Інноваційні методи викладання іноземних мов: монографія. Харків: Вид-во при Харківському держ. ун-ті., 2020. С. 125–127.
3. Білик Н. І. Лексикологія німецької мови: навч. посіб. Київ, 2015. С. 97–101.
4. Васильєв А. І. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посіб. Харків, 2019. С. 15–20.
5. Васильченко А. В. Контамінація в лексичній системі німецької мови. Вінниця, 2010. С. 45–50.
6. Гальперін І. Р. Лексикологія німецької мови. Київ, 2003. 316 с.
7. Горобченко Н. В. Дидактика іноземних мов: нові акценти: навч. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2015. С. 23–28.
8. Гофман Е. Роль контексту у формуванні лексичної компетентності учнів старших класів на уроках німецької мови. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2016. С. 45–53.
9. Горбач О. П. Практичний посібник з німецької мови для старшої школи. Київ: Генеза, 2020. 211 с.
10. Гуревич Р. С. Дипломні роботи: від бакалавра до магістра (для студ. педагог. вищих навч. закл. очної та заочної форм навч. осв.-кваліф. рівнів «бакалавр — спеціаліст - магістр»): навч.-метод. посіб. / Р. С. Гуревич, О. В. Шестопалюк, М. Ю. Кадемія. Вінниця: Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського, 2012. 155 с.
11. Жуковський М. М. Методологія викладання німецької мови у старшій школі: навч. посіб. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. 310 с.

- 12.Клименко Н. Ф. Лексикологія сучасної німецької мови. Київ, 2005. 450 с.
- 13.Коренівська І. І. Методика викладання іноземних мов у вищій школі: навч. посіб. Київ, 2008. С. 70–76.
- 14.Кравченко А. О. Контамінація як засіб формування лексичної компетентності учнів старших класів. Житомир: Вісник, 2020. С. 80–87.
- 15.Лисенко О. М. Контамінація у сучасній німецькій мові. Вінниця: держ. лінгв. ун-т., 2014. 188 с.
- 16.Мельник О. Сучасні методи навчання іноземних мов: практичний аспект: навч. посіб. Київ, 2015. С. 15–20.
- 17.Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін.; заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ, 2013. 590 с.
- 18.Міцкевич І. А. Теорія та практика викладання іноземних мов: монографія. Львів: Колектив авторів, 2020. 326 с.
- 19.Лазаренко М. В. Методика викладання іноземних мов у школі: навч. посіб. Київ, 2020. 250 с.
- 20.Ніколаєва С. Ю., Шеретюк О. М. Процеси вивчення та викладання іноземної мови. Київ: Ленвіт, 2000.
- 21.Павленко О. Формування мовленнєвої компетентності старшокласників в умовах неформальної освіти. Витоки педагогічної майстерності. Полтава, 2022. С. 180–185.
- 22.Петрова І. В. Формування лексичної компетентності у старшокласників. Харків, 2015. 290 с.
- 23.Попов І. В. Контамінація як засіб розвитку лексичної компетентності учнів старшої школи на уроках німецької мови. Харків, 2021. 97 с.

24. Савченко І. В. Сучасні підходи до навчання лексики іноземних мов: монографія. Харків: Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, 2012. 298 с.
25. Шевченко О. П. Інформаційні технології як засіб інтенсифікації процесу іншомовної підготовки студентів вищих технічних навчальних закладів / О. П. Шевченко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне, 2013. С. 31-40.
26. Ярошенко Н. Інтегрований підхід у навчанні іноземної мови в старших класах. 2018. С. 112–120.
27. Bachmann F. Der Grieche sucht einen Mann: роман. C. Bertelsmann Verlag, 2003. 196 s.
28. Eisenberg P. Grundriss der deutschen Grammatik: Das System der Sprache : монографія. Metzler, 2006. 577 s.
29. Frisch M. Homo Faber : роман. Suhrkamp Verlag, 1991. 208 s.
30. Hammer U., Zimmermann H. Deutsch intensiv: Grundkurs : навч. посіб. Langenscheidt, 2009. 306 s.
31. Helbig G., Buscha J. Deutsche Grammatik: Ein Handbuch für den Ausländerunterricht : посібник. Langenscheidt, 2016. 732 s.